МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМтаФР
Баранова В.Г.
“____”_____2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 “Фінанси і кредит”

за темою:

«Оцінка фінансового стану страхової компанії»

Виконавець:
студентка факультету фінансів та банківської справи

Граждан Валерія Вячеславовна
/підпис/

Науковий керівник:
старший викладач

Бондаренко Павло Валерійович
/підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ…….6

1.1. Сутність та характеристика фінансового стану страхової компанії……...6

1.2. Теоретичні засади фінансових відносин страхової компанії ….11

1.3 Державний нагляд за фінансовим станом страхової компанії..…16

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «СК «АХА СТРАХУВАННЯ». 27

2.1. Характеристика складу, структури і динаміки фінансових ресурсів ПрАТ «СК «АХА Страхування»…….……27

2.2. Оцінка основних показників фінансового стану ПрАТ «СК «АХА Страхування»…….……..32

2.3. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування»……34

2.4.Аналіз моделей банкрутства на прикладі ПрАТ «СК «АХА Страхування»……..44

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯМ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «СК «АХА СТРАХУВАННЯ»……..…….48

3.1. Шляхи поліпшення фінансового стану ПрАТ «СК «АХА Страхування»……...…….48

3.3. Зарубіжний досвід забезпечення платоспроможності страхових компаній ……62

ВИСНОВКИ…….……66

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……... 72

ДОДАТКИ…….

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан вітчизняного страхового ринку вимагає від керівників та менеджерів страхових організацій прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності, коли діяльність страхових організацій перебуває під впливом ризиків внутрішнього та зовнішнього характеру. Фінансові проблеми, які виникають у страховиків, досить часто зумовлені відсутністю у керівництва чітких стратегічних цілей розвитку, недосконалістю поточних і перспективних фінансових планів, несвоєчасним реагуванням нанегативні фактори. Як наслідок, у страхових організацій виникають труднощі з визначенням прогнозної фінансової стійкості, основних чинників зовнішнього та внутрішнього впливу на неї, а також із здійсненням моделювання можливих сценаріїв їх розвитку, особливо в умовах економічної нестабільності.

У зв’язку з цим особливе значення має проблема підтримання страховиками платоспроможності, яка є запорукою виконання взятих ними страхових зобов’язань. Важливу роль у розв’язанні цієї надзвичайно важливої науково-практичної проблеми відіграє фінансовий контроль, який виступає невід’ємною складовою фінансового менеджменту в страхових організаціях та одночасно – дієвим інструментом державного нагляду за страховою діяльністю.

Огляд літератури з теми дослідження. Ці питання були досліджені в працях вітчизняних і зарубіжних учених – І. Ансоффа, С.Данілочкіна, П.Друкера, О.Карминського, Т.Коупленда, Р.Манна, В.Мельника, М.Мескона, А.Томпсона, О.Терещенка, Е.Уткіна, В.Федосова, А.Ханна та ін. Проблемам забезпечення та удосконалення фінансового контролю страхових організацій присвячені праці А.Архіпова, А.Баранова,

О.Баранової, Д.Бланда, В.Базилевича, О.Барановського, А.Василенко, О.Гаманкової, Т.Гарматій, О.Залєтова, В.Леня, О.Мурашко, С.Навроцького, Н.Нагайчук, Н.Ткаченко, С.Приходька, А.Супруна, А.Шолойко та ін.

Віддаючи належне доробку учених у цій сфері, слід зауважити, що фінансовий контроль страхових організацій (ФКСО) в умовах економічної нестабільності вимагає подальшого дослідження. Це стосується уточнення мети та завдань фінансового контролю; удосконалення форм і методів його здійснення з урахуванням специфіки страхової діяльності; формування якісного інформаційного забезпечення; підвищення ефективності фінансового контролю страховиків на макро- і мікрорівні.

Метою даної роботи є узагальнення теоретичних аспектів аналізу і оцінки фінансового стану страхової компанії і визначення шляхів забезпечення її стабільності.

Відповідно до цієї мети визначено сукупність основних **завдань**, спрямованих на її досягнення:

- сутність та характеристика фінансового стану страхової компанії;
- структура фінансового стану страхової компанії;
- державний нагляд за фінансовим станом страхової компанії;
- характеристика складу, структури і динаміки фінансових ресурсів ПрАТ «СК «АХА Страхування»;
- оцінка основних показників фінансового стану ПрАТ «СК «АХА Страхування»;
- оцінка фінансової стійкості та платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування»;
- економіко-математичне модулювання банкрутства на прикладі ПрАТ «СК «АХА Страхування»;
- характеристика шляхів поліпшення фінансового стану ПрАТ «СК

«АХА Страхування»;

- розгляд зарубіжного досвіду забезпечення платоспроможності страхових компанії.

Об’єктом дослідження виступає процес оцінки діяльності страхової компанії.

Предметом дослідження є теоретичні основи оцінки фінансового стану страхової компанії.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу, узагальнення, системного аналізу, методи статистичного аналізу, методи порівняння, групування та графічний метод. Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп’ютерних технологій.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Національного банку України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій.

Висновки

Сьогодні на страховому ринку України спостерігається тенденція оптимізації структури і управління, та переходу від докризового ажіотажного зростання і кризового падіння до фази стабілізації та концентрації. В таких умовах компанії змушені конкурувати за рахунок скорочення витрат: страховим компаніям доводиться йти з найбільш збиткових сегментів ринку, закривати неприбуткові відділення. Зважаючи на такі ринкові обставини страхові компанії починають здійснювати страхові операції через мережу інтернет, розвиваючи онлайн-страхування. В цілому онлайн-страхування становить лише приблизно 1 % від усієї кількості продажів на ринку, проте в різних компаніях цей показник різниться. Основною проблемою українського ринку страхування залишається недорезервованість. На сьогоднішній день, зважаючи на нестабільність економіки в країні, актуальними є питання діагностики банкрутства страхових компаній та критерії імовірності фінансової кризи в страховій компанії.

За статистичними даними офіційного ресурсу Нацкомісії з регулювання сфери ринків фінансових послуг, можна сказати, що на даний час актуальною є тенденція зниження кількості компаній страховиків: 404 ліцензовані страхові компанії на початку 2014 року, 385 - на початку 2015 року та 352 - на початку 2016 року.

Якщо детально проаналізувати економічну ситуацію в державі, то стає – зрозуміло, що дане зниження активності є цілком виправдане. Адже, крім поглиблення кризової ситуації військового конфлікту на Донбасі, не менш гостро постає проблема недоопрацьованого законодавства в цьому напрямі. Як доказ останнього виступає вже багатомісячний розгляд нової редакції Закону України «Про страхування», впровадження якого є важливим кроком в регулюванні страхових відносин у сучасних реаліях. Дана версія відомого закону передбачає обов'язкове медичне страхування, прозору

фінансову звітність гравців страхового ринку, розвиток та активне впровадження страхування життя, неухильне дотримання регуляторів інших видів страхування тощо. Отже, прийняття даної редакції Закону забезпечило б більш прозорі відносини між учасниками фінансового ринку.

Крім даних проблем галузі, також можна зазначити інші, не менш важливі фактори негативного впливу на розвиток страхування в Україні:

Відсутність регуляції страхового покриття майнових цінностей, яке перебуває в ролі застави в комерційному банку;

Низький рівень обов'язкового контролю автовласників на наявність в них полісів цивільно-правової відповідальності;

Відсутність регуляторного механізму щодо недопущення ситуації демпінгу на страховому ринку;

Надмірне дискримінаційне оподатування страховиків щодо курсових різниць та інвестиційного доходу.

Ще однією загрозою для здорової конкуренції страхового ринку можна вважати тенденції щодо монополізації, які останнім часом стрімко розвиваються.

Як видно з наведених фактів, українська страхова система потребує негайного втручання з боку держави у вигляді вдосконаленого регулярного законодавства. Але навіть попри таку велику кількість недоліків все ж спостерігаються деякі позитивні зрушення, серед яких:

Спад страхування у зв'язку з сучасною кризою сприятиме в майбутньому розвитку нових ніш та використання якісно нового рівня сервісу;

Тенденції до монополізації обіцяють принести стабілізацію на даному ринку та відповідне оновлення регуляторного законодавства;

Після завершення кризи та встановлення стабілізації, на страховому ринку залишаться тільки найсильніші гравці, а це сприятиме

надійності надання послуг та відповідному підвищенню довіри в населення.

Аха *(Акса)* - міжнародна французька фінансова компанія з головним офісом у Парижі, заснована у 1817 році. Веде діяльність у сферах інвестиційного банкінгу, цінних паперів, страхування та інших фінансових послуг. AXA Group представлена головною мірою у Європі, Північній Америці, в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та на Близькому сході. В Україні група представлена страховою компанією "АХА Страхування", яка є лідером серед усіх страхових компаній України за розмірами виплат (станом на 2014 рік).

У 2014 році чистий дохід групи *AXA* становив 5 млрд євро. Клієнтами групи є близько 103 мільйони осіб в 59 країнах світу

АТ «СК «АХА Страхування» – один з лідерів на ринку страхування в Україні, основними послугами якого є:

Авто страхування (продукти «Каско Все включено», «Каско Автозахист», «Каско Light», «Каско 5+», ОСЦПВ, добровільне ОСЦПВ).

Страхування життя (продукти «АХА квартира», «АХА будинок», «АХА іпотека», «АХА комфорт», «Страхування життя та відповідальності Все включено», «АХА бізнес»).

Туристичне страхування (програми «Класична», «Оптимальна», «Преміальна»).

Добровільне медичне страхування.

За результатами 2018 року АХА зібрала 1 891 481 тис грн. страхових премій, ідо на 13% перевищує розмір премій зібраних за 2017 рік. Найбільший приріст страхових премій відбувся по таких видах страхування, як:

- добровільне страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту) на 138%;

- добровільне страхування сільськогосподарської продукції на 86%;

- добровільне страхування здоров'я на випадок хвороби на 78%; --
- добровільне страхування медичних витрат на 56%.

Статутний капітал ПрАТ «СК «АХА Страхування» майже в 40 разів перевищує мінімально встановлений рівень. Однак, на нашу думку, в умовах прогресуючої інфляції і знецінення національної валюти, встановлювати вимоги до статутного капіталу лише на момент створення компанії є абсолютно необґрунтованим. Лише за час функціонування ПрАТ «СК «АХА Страхування» курс гривні відносно євро впав майже у 5 разів з особливо швидкими темпами за останні роки.

З аналізу даних можна зробити можна зробити висновок про стійку тенденцію до скорочення розміру статутного капіталу компанії в євровому еквіваленті з 42,2 млн. євро у 2003 р. до 9,2 млн. євро у 2018 р.

У 2018 р. оборотні активи зросли на 16 %, а короткострокові зобов’язання зменшилися на 10 %. Тоді ж як зниження коефіцієнту забезпеченості власними оборотними коштами у 2016 р. порівняно з 2015 р. пояснюється зростання зобов’язань на 98 %.

Гарантійний фонд страхової компанії майже повністю сформований за рахунок нерозподіленого прибутку (на 98-99 %), решта - резервний капітал, а додатковий капітал і зовсім відсутній. Проте, варто відзначити позитивну тенденцію до зростання цих елементів власного капіталу. Так, протягом досліджуваного періоду і гарантійний фонд, і нерозподілений прибуток збільшились на 84,6 %, в той час як переважна більшість суб’єктів вітчизняного фінансового ринку генерують збитки. Це говорить про успішну фінансово-господарську діяльність страховика та його високу фінансову надійність. Проте, ми вважаємо, що ця вимога теж потребує доопрацювання. Адже гарантійний фонд вважається наявним, навіть якщо

його розмір сягає 1 копійки. В такому разі, нічого не зобов’язує страхову компанію формувати і нарощувати гарантійний фонд в достатньому для забезпечення фінансової стійкості обсязі. Мабуть, найголовнішою умовою платоспроможності страховика відповідно до чинного законодавства є перевищення фактичного запасу платоспроможності (ФЗП) над його нормативним запасом (НЗП).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галь С.В. Дослідження чинників вибору страхової компанії / С.В. Галь, О.О. Антонець // Матеріали X Міжнародної науково-практичної студентської конференції магістрантів. – 2016. – С. 236–237.

2. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності перед третіми особами». Електронний ресурс. Режим доступу: www.rada.gov.ua

3. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр.

4. Кузнецова І. О. Сучасні концепції формування конкурентних стратегій підприємства / Кузнецова І. О., Кублікова Т.Б // Науковий вісник ОНЕУ. – Одеса, 2017. - № 5 (247) – С.96-106.

5. Курок О.О. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній / О.О. Курок / Економічний вісник університету. – 2016. – С. 557-560.

6. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua

7. Офіційний веб-сайт страхової компанії «АХА Страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://axa-ukraine.com.

8. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України http://uainsur.com/

9. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг http://nfp.gov.ua/

10. Підсумки діяльності страхових компаній України у 2018 році. Електронний ресурс. Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sektor/sk_%202014.pdf

11. Пікус Р.В. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення / Р.В. Пікус, М.В. Балицька. // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2016. – № 3 (180). – С. 6-10.

12. Рейтинг страхових компаній України. Електронний ресурс. Режим доступу: http://forinsurer.com/ratings/

13. Річні звіти СК «АХА Страхування» за 2015-2018 рр. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт СК «АХА Страхування» — Режим доступу: https://axa-ukraine.com/company/funds/.

14. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2017 № 3755. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://expert-rating.com/data/upload/PI-ratings/rk_gosfinuslug_3755_strah.pdf

15. Сосновська О.О. Елементи забезпечення фінансової стійкості страхових компаній / О.О. Сосновська // Економіка, фінанси і управління в XXI столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку: зб. тез міжнародної науково-практичної конференції. – 2017. – С. 70-74.

16. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення): дис. д-ра економ. наук : спец. 08. 00. 08 – гроші, фінанси і кредит / Н. В. Ткаченко; ДВНЗ «УАБС НБУ» – Суми, 2015

17. Офіційний веб-сайт https://www.twirpx.com/» [Електронний ресурс]. – Режим доступу Сплетухов Ю.А., Дюжиков Е.Ф. Страхование

18. Офіційний веб-сайт https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу Про затвердження Положення про достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності.

19. Офіційний веб-сайт https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу про внесення змін до Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя

20. Офіційний веб-сайт http://ena.lp.edu.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу розвиток системи державного регулювання страхового ринку україни

21. Офіційний веб-сайт http://bulletin-econom.univ.kiev.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу финансовое обеспечение страхования от несчастных случаев в Украине

22. Офіційний веб-сайт https://pidruchniki.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу державне регулювання страхової діяльності

23. Офіційний веб-сайт https://studfiles.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу державне регулювання страхової діяльності